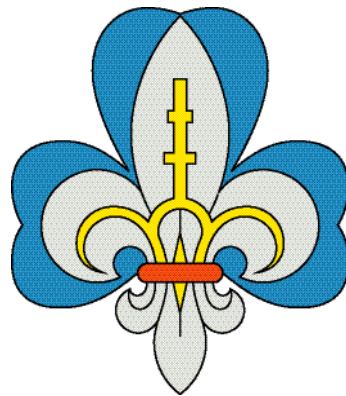

SLOVENSKÝ SKAUTING

Dušan Doliak – Balú

SPOMIENKY

AKO SOM SA STAL SKAUTOM

Bolo po vojne. Napriek tomu, že všetko bolo rozbité a ničoho nebolo, boli sme šťastní, že skončila. Čokoľvek sa podarilo urobiť sa oslavovalo, aj keď to boli iba smiešne úspechy. Napríklad otvorenie železničného spojenia Kysak – Prešov. Išli sme privítať príchod prvého povojnového vlaku. Vlak sa skladal zo „Šarišskej džurky“, malej parnej lokomotívy a jedného vozňa.

Podľa vtedajšieho zvyku, ešte z predchádzajúcich čias sme všetko oslavovali manifestačným spôsobom. Tohto zvyku sme sa nevedeli zbaviť ešte ďalších 50 rokov. Samozrejme s pochodovou muzikou a so zástavami. V tej dobe nebolo si čo obliecť. Na ulici sme stretli ľudí v kombinovaných odevoch z ľudových krojov, z častí odevov z rôznych armád a civilu. V tom čase bola uniforma výraz módy.

V takom sprievode som videl aj skautov v rovnošatách. Medzi pochodujúcimi bol aj jeden z mojich spolužiakov z gymnázia Humeňanský.

Na druhý deň som oslovil, aby som sa o skautingu dozvedel viac. Niečo som už vedel od sesterníc, ktoré boli skautkami za 1. Československej republiky a z časopisu Mladý hlásateľ. Pozval ma do klubovne. Vtedy klubovne boli v budove Mestského domu s vchodom z Jarkovej ulice, na prvom poschodí. Vedľa Karaffovej väznice. Z klubovne a programu som bol úplne nadšený. Po prázdninách, ktoré som strávil u rodičov mimo Prešov som už chodil do novej klubovne. Tá sa nachádzala na Hlavnej ulici č.22 (dnes je to sídlo Krajského súdu). Tam boli klubovne až do zrušenia skautingu v roku 1949. Klubovne boli v podkroví. Schodmi sa vyšlo do vestibulu z ktorého boli vchody na strechu a aj do priestorov, ktoré používal Zväz protifašistických bojovníkov. Tí nás nemali radi, neviem prečo. Ďalšie dvere viedli na povalu, tie boli zamknuté. Na pôjd sme liezli oknom z chodby kde boli klubovne. Na povale bol cez krov chodník z fošien, na ktorom sa prevádzali šermiarske turnaje. Spomínam ešte na jedny dvere, ktoré nás očarovali. Klubovňa skautiek. Steny boli pomalované skautskou tematikou nad dverami bola namalovaná skautka. Z úzkej chodby boli naľavo dvere do klubovne prvého a druhého oddielu skautov a vľčat.

Klubovne neboli veľké. Zmestil sa do nich stôl a lavice, okolo stola ostal len úzky priestor. Na stenách boli kútiky družín. Ja som bol v družine orlov, radcom bol Kapišinský, potom Hurný. Družinu bielych medvedíov viedol môj brat Mikuláš. V oddiele bola ešte jedna družina, ale podrobnosti si už nepamätám. Keď sa potom Hurný stal vodcom oddielu, tak som sa striedal s Andreánskym vo vedení družinových akcií.

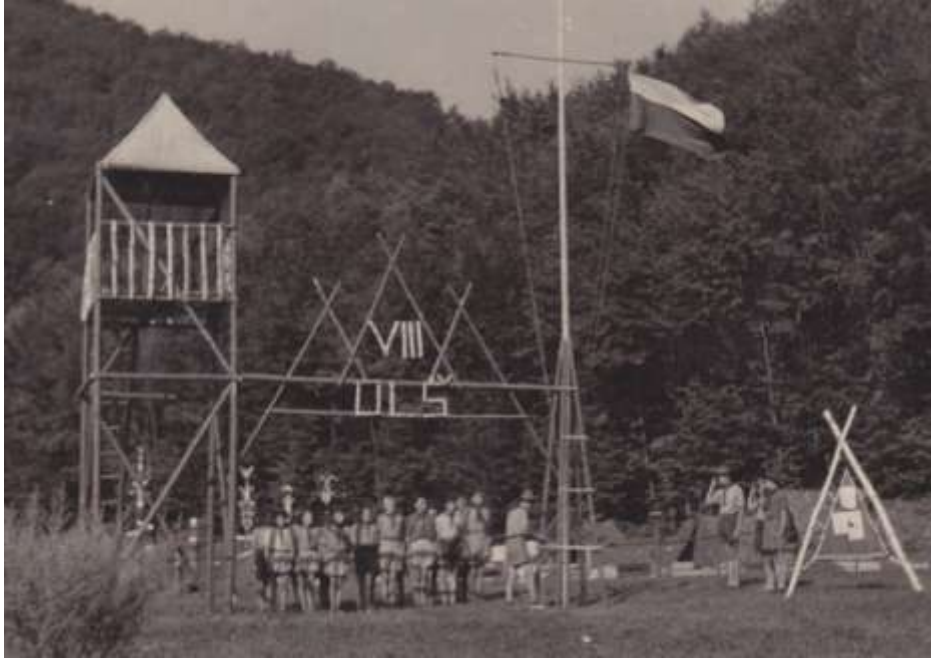
Chodba končila spoločenskou miestnosťou v ktorej bol pingpongový stôl. Na stenách boli fotografie zo skautského života. V tejto miestnosti sa hrali stolnotenisové súťaže. Zúčastnil sa ich ktokoľvek, kto išiel okolo a zastavil sa. V tejto miestnosti sa konali zborové schôdze. Ešte si spomínam na zariadenie. Bol to nábytok ktorý sa získali darom, opravou vyhodeneného starého nábytku, alebo sme si ho urobili sami. Zo spoločenskej miestnosti viedli dvere do miestnosti, ktorá bola kanceláriou, skladom, aj klubovňou roverov.

V tejto budove bola aj miestnosť, ktorá v Prešove mala funkciu akejsi galérie, kde maliari usporadúvali výstavy. Na jednu takú výstavu si pamätám. Bola to výstava „angažovaného umenia“, ktorú povinne obsadili miestni umelci. Jeden z nich namaloval obraz veľkosti A4 na ktorom bola kopa piesku a v nej zapichnutá lopata. Pod ním štítok „na stavbe“. V tejto miestnosti mali skauti dve výstavy. Jedna k jamboree vo Francúzku a druhá zameraná na výstavbu skautského strediska v Lipovciach.

Po skončení vojny mal skauting rovnaký problém, ako pri znovuoobnovení v roku 1968, či po nežnej revolúcii. Neboli radcovia družín, ani vodcovia oddielov, keď použijem termín socializmu „kádre“. Vtedy vznikol nápad znovu zorganizovať lesnú školu. Bola to VIII. OLS (oblastná lesná škola). S odstupom času viem posúdiť, že to bola odvaha. Veď nebolo ničoho okrem odvahy a ochoty. Dohodlo sa, že 2. oddiel skautov bude mať pri OLS tábore, zároveň

bude pomáhať so službami. Na oplátku sme smeli zúčastniť sa časti programu a budeme tvoriť cvičné družiny. Lesná škola sa uskutočnila medzi Obišovcami a Ruskými Pekl'anami na rieke Svinka neďaleko Pillerovho mlyna.

S bratom Miťom sme na miesto určenia došli pešo. Na pravej strane rieky Svinka bol už zložený nejaký náklad. Potom prišlo nákladné auto a vyklopilo odrezky dosiek. Postupne

ako prichádzali účastníci a zapájali nás do brodenia s nákladom na druhý breh. Tam bol lesník (a ako som sa neskôr dozvedel aj majiteľ lúky) a naše táborové vedenie. Predstavte si ten zázrak! Do večera stáli súbežne dva tábory. Jeden pre kurzistov a druhý pre vedenie lesnej školy a pomocný personál. No nie pre oddiel.

Spomínam si, ako ku skautom 2. oddielu prišiel náš vodca a povedal: „Ak si nepostavíte podsady, spíte na zemi pod stromom“. Vtedy som prekonal svoj osobný rekord v stavaní podsád. Postavil som jednu a pri dvoch asistoval. Dosky, či skôr okrajky dosiek mali rôzne dĺžky. Klincov sme dostali tak za hrst' a bolo nám povedané: „To je všetko“. Stanové plachty boli nejaké vojenské celty z ktorých sa dal poskladať stan tvaru A. Vďaka mojej sekeru a píle som stal „veľkým staviteľom“. Môj brat mal sekerku veľkú ako detská dľaň s kanadskou rúčkou. Tú sekerku som mu veľmi závidel. Ako náhradu mi kováč potiahol starú sekeru a na zlomený pílkový list mi vyrobil objímku. Na sekeru som si urobil krátke porisko. A tak som mal drevorubačskú sekeru s polovičným poriskom.

Na druhý deň sme išli do lesa pre označený strom na stožiar. Prítomní „drevorubači“ mali sekerôčky tak vhodné na kríky, nie na strom. Ja som bol vzadu. Brat upozornil, že ja mám väčšiu a naozaj stožiar sme mali za chvíľočku zoťatý. Tak sa moja sekera preslávila na každej stavbe. Samozrejme som to náležite využil. Kto chcel sekeru, musel zobrať aj mňa. Tak som sa zúčastnil pri stavbe tábora, brány, mosta, sedadiel pri táborovom kruhu. Dokonca som za spolupráce bratov z oddielu zhotovil lavicu pri táborovom kruhu. Bola celkom dobrá, Ak ste mali deku, tak sa dalo aj sedieť. Ďalším samostatným výtvarom bol totem, ktorý po tábore skončil v klubovni.

Počas OLŠ sa vydával aj časopis. S bratom sme mali kompletne vydanie. Ale pri sťahovaní rodičov do Prešova boli dve rovnaké bedne. V jednej boli staré noviny a časopisy, v tej druhej naše veci. Pamätám si na zviazané ročníky Junáka a ešte nejakých detských časopisov, kopu kníh a ďalších vecí. Bol tam môj skvelý ruksak anglickej armády a bratov americkej armády (US torna). Pri sťahovaní debnu so starými časopismi mali odviezť do zberu, tú druhú do pivnice. Ale,..... stal sa opak.

Program tábora bol taký zmiešaný. Niečo sme mali spoločné s OLŠ. Dokonca aj prednášky. Spomínam si prednášku o hrách. Niečo programu bolo s naším oddielovým vodcom, niečo s inštruktormi, niečo s frekventantmi. Spomínam si aj na nácvik piesní s br.

Zelienkom, ktorý vydal skautský spevník. Nacvičil s nami pieseň „Ó karibú“. Vyslovil uznanie že som sa rýchlo naučil text, ale saj prosbu aby som už verejne nespieval.

Ďalší tábor o rok bol v Lipovciach. Pôvodne sa zamýšľalo ako pomoc pri výstavbe chatového skautského areálu. Konečné rozhodnutie bolo ale iné.

Nastúpil som ako brigádnik týždeň pred táborom. Býval som v stane pri stavenisku. Keď došiel 2. oddiel na táborisko pod Kamennou babou presťahoval som sa k nim. Ešte týždeň som dopoludnia brigádničil a poobede skautoval. To iba preto, že pani kuchárka nechcela pomocníkov z radov brigádnikov SSM (pozn. Sväz slovenskej mládeže), že sú to čune.

Tábor viedol Hurný s mojím bratom Miťom. Mám niekoľko spomienok. Prvá bola tá, že sme si varili sami, podľa toho na koho vyšla rada. Skoro úspešne. Jednu nedeľu varili vodcovia Hurný a Miťo. Pri večernom táboráku vyhlásili, že navaria všetko čo si zaželáme. Želanie bolo – buchty na pare. Tak vybavenú kuchyňu som v živote nevidel na žiadnom tábore (v tom čase ešte hygienici neboli). Tvoril ju stôl z troch dosák, Cesto urobili, buchty tiež, ale bolo ich treba variť. Varia sa na pare v hrnci nad ktorým je natiahnutá látka. Parák bol široký a tak vymysleli rám z konárov, na ktorý dali ručník. Ten zlepšovák nefungoval. Národ bol hladný a tak sme hlad zaháňali spevom. Spomínam si na niekoľko slov. Spievali sme na melódiu piesne „U dediny baby stáli, preveľmi sa čudovali“. Spievali sme: „Vodcovia nás učia variť, ako sa má knedlík pariť“..... viac si nepamätám. Kuchári sa nahnevali a nahádzali buchty priamo do vody. Rovnako sme ich potom varili s Grizzlym aj na tábore pri Nižnom Slavkove v roku 1990.

Po tábore v Lipovciach nás zvolali do klubovne. Mali sme sa stretnúť v spoločenskej miestnosti. Na ten pohľad, keď som prišiel do klubovne nášho oddielu nikdy nezabudnem. Kútiky družín strhané zo steny a v miestnosti nejaký výrastok v červenej baretke. „Čo tu chceš? Nemáš tu čo robiť!“ a vyhodil ma. Nevie, kto nám oznámil že skauting je zrušený. Starší bratia roveri tam neboli. Oni asi vedeli čo sa stalo.

Aj naďalej zvyčajným spôsobom sme sa kontaktovali a stretali na chate Fricke nad Sigordom. Tam sme konštatovali, že „klubovne nám zobrali, ale les nám ostal“. Ešte sme sa stretávali určitý čas, ale každý potom šiel svojou stranou. Ja som po zrušení gymnázia odišiel študovať do Sabinova. Ďalšie stretnutie so skautingom bolo až v roku 1968 a potom 1990. To už je však nová história.

PREČO BYŤ SKAUTOM

Patrím k skautom skôr narodeným, osemnásť mi už dávno minulo. Na jednom neformálnom stretnutí – „družinovke“ sme pri čaji debatovali na tému čo nám skauting dal. Spomínalo sa kde – čo, napríklad priateľstvo (nám to drží od roku 1945), ale aj iné veci ktoré

všeobecne známe – od viazania uzlov až po spánok na kope sena – ale o tom nechcem hovoriť, pardon písať. Počas môjho pôsobenia v rôznych skautských funkciách som sa stretal s neochotou zobrať na seba povinnosti radcu družiny, vodcu oddielu, či inú funkciu. K tejto téme po rozsiahlom nezáživnom úvode chcem sa vyjadriť. Práve skauting mi umožnil naučiť sa pracovať s ľuďmi, viesť ich a motivovať, získaval som skúsenosti ktoré boli na nezaplatenie a to bez rizika, že si „rozbijem nos“. Maximálne, keď som niečo zoral, dostal som hobl'a. V neskoršom reálnom živote je to už horšie.

Medzi v skautingu získané skúsenosti je aj schopnosť naučiť sa počúvať. Rešpektovať názor druhých. Napríklad, oslovil som dvoch, ktorým sa veľmi šľapať nechcelo a neradi chodili na výlety. Či by nenavrhlí vhodnú lokalitu na výlet zo soboty na nedeľu. Navrhli. Cieľ výletu bol známy. A ďalej ich zapojiť do jeho organizovania. Jeden napríklad zistí autobusové, či vlakové spoje. Druhý navrhne prenocovanie na sene v šope ujojho brata. A takto pokračujete pokiaľ nemáte výlet s ich pomocou zabezpečený. Takýto postup pri práci vedúceho platí nielen v skautingu, ale aj v občianskom živote.

Ďalším pravidlom je naučiť sa pochváliť, aj pokarhať. Napríklad Janko pripravil vatru na táborák. Treba zareagovať: Pochváliť kvalitnú prácu za výborne pripravené ohnisko. Pri táboráku spomenúť, že táborák pripravil Janko a zavoláme mu spoločné bravo. Iný prípad: Jožo robí tú istú prácu, ale je to typ truhlíka, čo všetko vie a všade bol. Vidíte, že so zapálením táboráku budú problémy. Navyše nepripravil drevo na priloženie. Nechajte ho, nech táborák zapaluje s ťažkosťami. Pripomeňte mu, či by nebolo treba aj drevo na priloženie. Necháme ho „povariť vo vlastnej šťave“ aby uznal že pochybil. Ale na druhý deň ho zavolajte: „vieš Jožo, nejako sa ti to ohnisko nepodarilo urobiť, pod' skúsime to spolu.“ Ak príprava ďalšieho táboráku bude O.K, nezabudnite ho verejne pochváliť. Karhanie nie je trestom, ale spôsobom ako sa niečomu naučiť.

Tak končím. Reči a články majú byť krátke a klobásy dlhé.

Dušan Doliak – Balú (1933 – 2023). Skautom sa stal ako dvanásť ročný hneď po 2. svetovej vojne. V skautingu zotrval až do jeho zákazu v roku 1949.

V roku 1968 sa zapojil do obnovy skautingu v Prešove. Nasledujúci rok v jeseni založil a viedol oddiel vlčat. V apríli 1970 ale činnosť skautskej organizácie Slovenský Junák bola znova zakázaná. Aj v dobe keď bol skauting zakázaný na viedol turistické krúžky. V 80-tych rokoch sa zapojil do ochranárskeho hnutia Strom života. Na prelome rokov 1989 – 1990 sa znova s nadšením pustil do obnovy skautingu. Bol členom okresnej skautskej rady v Prešove. Prednášal na radcovských kurzoch. Jeho srdcovou záležitosťou bola najmladšia skautská veková kategória. Keď vznikol v Prešove II. zbor zostavený z dvoch oddielov vlčat a jedného skautského, bol zvolený za jeho vodcu. Podieľal sa na organizovaní, aj vedení letných táborov v rokoch 1990 až 1993. Neskôr br. Balú bol aktívnym členom oddielu oldskautov. Za svoj prínos pre rozvoj skautského hnutia bol ocenený vyznamenaním Služba skautingu 1. stupňa a Skautská láska, striebornými medailami Za vernosť a Syrinx. Bol členom Čestného oddielu Východoslovenskej oblasti.